

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie i cel programu	2
1. Właściwości azbestu, szkodliwość azbestu.....	2
2. Przepisy prawne dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest	4
3. Inwentaryzacja ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiecie	7
4. Zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest w powiecie	7
5. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest	11
6. Harmonogram rzeczowy realizacji programu	12
Podsumowanie	13
Załącznik nr 1	14

Wprowadzenie i cel programu

Azbest jest nazwą ogólną obejmującą włókniste minerały z grupy serpentynów i amfiboli. Nazwa ta wywodzi się od greckiego słowa „asbestos” i oznaczającego „niewygasający” lub „niezniszczalny”. Starożytni Grecy stosowali go bowiem do wyrobu knotów w lampach oliwnych. Surowcem powszechnie stosowanym stał się dopiero w XX wieku. Dzięki od dawna znanej i cenionej odporności na wysoką temperaturę, trzy minerały azbestowe zyskały popularność i szerokie zastosowanie w gospodarce światowej. Są to: najbardziej rozpowszechniony chryzotyl (azbest biały), w mniejszym stopniu wykorzystywany krokidolit (azbest niebieski) i jeszcze rzadziej stosowany amosyt (azbest brązowy).

Pomimo szerokiego zastosowania praktycznego materiały zawierające azbest należą do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i z tego powodu powinny podlegać sukcesywnej eliminacji. Po usunięciu wyrobów zawierających azbest stają się one odpadami. Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych a gospodarka nimi wymaga prawidłowego prowadzenia oraz szczególnej kontroli. Szczególne zasady postępowania z odpadami azbestowymi reguluje szereg przepisów m.in. ustawa o zakazie stosowania azbestu, ustawa Prawo ochrony środowiska, ustawa o odpadach oraz związane z nimi rozporządzenia wykonawcze. Najważniejszym jednak dokumentem określającym organizację i przebieg wycofania azbestu z gospodarki jest „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” przyjęty przez Radę Ministrów w maju 2002 r. Wspomniany „Program” oraz Plan gospodarki odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 -2011 (styczeń 2007 r.) wskazuje na konieczność odrębnego potraktowania problemu usuwania azbestu stąd opracowany jest niniejszy Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego do 2032 roku.

Odpady zawierające azbest w większości pochodzą z rozbiórek i remontów obiektów budowlanych. Są to przede wszystkim pokrycia dachowe, elewacyjne oraz rury ciśnieniowe (wodociągowe) i jak wynika z inwentaryzacji prowadzonej w gminach powiatu, największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje w starszych obiektach mieszkalnych oraz inwentarskich stanowiących własność mieszkańców powiatu.

Celem programu usuwania azbestu jest usunięcie i unieszkodliwienie do 2032 r. wszystkich wyrobów zawierających azbest z terenu powiatu kieleckiego.

Zadania Powiatu w zakresie bezpiecznego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest obejmują:

- edukację ekologiczną,
- wydawanie stosownych decyzji i zezwoleń dla firm remontowo-budowlanych i transportowych,
- dofinansowanie kosztów usuwania odpadów zawierających azbest z obiektów budowlanych położonych na terenie powiatu ze środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- koordynację działań w zakresie usuwania azbestu z udziałem gmin.

1. Właściwości azbestu, szkodliwość azbestu

Specyficzne właściwości azbestu - niepalność, wytrzymałość mechaniczna i termiczna oraz elastyczność - sprawiły, że azbest znalazł szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych. Po nagraniu do 350°C odporność mechaniczna włókien azbestu spada zaledwie o 20% (spowodowane to jest usunięciem części wody). Natomiast po przyjęciu wody z wilgotnego otoczenia wraca do poprzedniego stanu. Dopiero temperatura ponad 700°C powoduje całkowite odparowanie wody i nieodwracalne zniszczenie materiału (włókna tracą elastyczność i zaczynają się kruszyć).

Największa ilość tego surowca (około 85% całkowitego zużycia) wykorzystywana była w produkcji materiałów budowlanych, przede wszystkim do wytwarzania dachowych i elewacyjnych płyt azbestowo-cementowych. Stosowany był na dużą skalę do połowy lat osiemdziesiątych, czyli do momentu udowodnienia szkodliwego oddziaływania tego materiału na zdrowie ludzi.

Badania dowiodły rakotwórcze działanie włókien azbestu, które przedostają się do organizmu z wdychanym powietrzem. Są to włókna grubości mniejszej niż 3 µm, długości większej niż 45 µm (proporcja - długość: średnica > 3:1). Wdychanie azbestu może być przyczyną groźnych chorób, w tym azbestozy (pylicy azbestowej), zmian opłucnowych, międzybłonniaka opłucnej oraz raka płuc. Choroby te mają długi okres inkubacji i mogą ujawnić się nawet po 30 latach od chwili wchłonięcia włókien.

Klasyfikacja wyrobów zawierających azbest

Wyroby zawierające azbest występują w dwóch klasach.

Klasa I - wyroby o gęstości objętościowej mniejszej niż 1000 kg/m³ definiowane jako „miękkie” (słabo spoiście) zawierające powyżej 20% azbestu i małą ilość lepiszcza. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia stwarzając poważne zagrożenie dla zdrowia ludzkiego. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu takie jak, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe oraz materiały i wykładziny cierne.

Klasa II - wyroby o gęstości objętościowej większej niż 1000 kg/m³ definiowane jako „twarde” zawierające poniżej 20% azbestu. Włókna azbestowe w tych wyrobach są mocno związane i nawet w przypadku mechanicznego uszkodzenia materiału w stosunkowo niewielkiej ilości przedostają się do otoczenia. Wyroby „twarde” są odporne na destrukcję, a duże niebezpieczeństwo zanieczyszczenia środowiska i zagrożenia zdrowia ludzkiego występuje przy ich obróbce mechanicznej (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prowadzenia prac remontowych. Z zaliczanych do tej klasy wyrobów najbardziej w Polsce rozpowszechnione są płyty azbestowo-cementowe faliste, płyty azbestowo-cementowe „karo” oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe tj. rury wodociągowe i kanalizacyjne a także przewody kominowe i zsypy.

Zastosowanie azbestu

Azbest znalazł bardzo szerokie zastosowanie w różnego rodzaju technologiach przemysłowych, budownictwie, energetyce, transporcie w postaci ponad 3000 wyrobów.

W Polsce największe ilości azbestu zużywano w różnych procesach produkcyjnych w latach 70-tych – około 100 tys. Mg rocznie, natomiast w latach 80-tych ilość zużywanych wyrobów zmniejszyła się do około 60 tys. Mg, a na początku lat 90-tych do 30 tys. Mg.

Budownictwo. Najwięcej wyrobów azbestowych wykorzystano w budownictwie i do produkcji materiałów budowlanych - około 85% z całości wytworzonych wyrobów.

Z szacunkowych ocen wynika, że w Polsce na dachach i fasadach budynków znajduje się obecnie ok. 1,35 miliarda m² płyt azbestowo-cementowych co daje blisko 15 mln. ton.

Innym rodzajem wyrobów azbestowych stosowanych w budownictwie zarówno mieszkalnym jak i przemysłowym są rury azbestowo-cementowe, których ilość szacuje się na około 600 tys. ton. Z danych przytaczanych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” wynika, że największe nagromadzenie wyrobów zawierających azbest występuje w województwie mazowieckim i lubelskim (powyżej 2 mln ton) natomiast najmniejsze w województwach opolskim i lubuskim (poniżej 0,5 mln ton).

Energetyka. W przemyśle energetycznym wyroby zawierające azbest stosowano w:

- kominach o dużej wysokości (dylatacje wypełnione sznurem azbestowym),
- chłodniach kominowych (płyty azbestowo-cementowe w zraszalnikach i w obudowie wewnętrznej chłodni),

- chłodniach wentylatorowych w obudowie wewnętrznej chłodni oraz w rurach odprowadzających parę,
  - zraszalnikach itp. (w formie izolacji cieplnej ze sznura azbestowego).
  - w izolacjach tras ciepłowniczych (jako płaszcze azbestowo-cementowe lub azbestowo-gipsowe).
- Ilość płyt a-c zabudowanych w chłodniach kominowych oraz wentylatorowych szacuje się na ponad 300 tysięcy ton.

Transport. Azbest stosowano do termoizolacji i izolacji elektrycznych urządzeń grzewczych w elektrowozach, tramwajach, wagonach, metrze (maty azbestowe w grzejnikach i tablicach rozdzielni elektrycznych), w termoizolacji silników pojazdów mechanicznych, w uszczelkach pod głowicę, elementach kolektorów wydechowych oraz elementach ciernych - sprzęgłach i hamulcach. Powszechnie stosowano azbest w kolejnictwie, w przemyśle lotniczym i stoczniowym, np. na statkach, szczególnie w miejscach narażonych na ogień, wymagających zwiększonej odporności na wysoką temperaturę.

Przemysł chemiczny. Z azbestu wykonane są przepony stosowane w elektrolitycznej produkcji chloru. Ponadto azbest występuje w hutach szkła (np. w wałach ciągnących).

2. Przepisy prawne dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest

Azbest ze względu na swoje właściwości należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska i zdrowia ludzkiego. Substancja ta powinna podlegać sukcesywnej eliminacji. Obszar zastosowania azbestu oraz proces jego usuwania został szeroko uregulowany w krajowych przepisach prawnych – załącznik nr 1. Poniżej przytoczono najbardziej istotne ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest oraz przedstawiono ważniejsze zagadnienia „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Najbardziej istotne ustawy i rozporządzenia dotyczące azbestu i usuwania wyrobów zawierających azbest:

- Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (Dz.U. z 2004r Nr 3, poz. 20 z późn. zm.). Ustawa zakazuje wprowadzania na polski obszar celny wyrobów zawierających azbest, azbestu, produkcji wyrobów zawierających azbest oraz obrotu azbestem i wyrobami zawierającymi ten surowiec. Ustawa praktycznie zamknęła okres stosowania wyrobów zawierających azbest w Polsce, pozostał jedynie problem sukcesywnego usuwania zużytych wyrobów w sposób niezagrażający zdrowiu ludzi i zanieczyszczeniu środowiska. Szczegółowe sposoby z wyrobami zawierającymi azbest zawarte są w rozporządzeniach wykonawczych.
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U.z 2006 Nr 129, poz. 902 z późn. zm.). Ustawa określa zasady ochrony środowiska oraz warunki korzystania z jego zasobów, z uwzględnieniem wymagań zrównoważonego rozwoju. Ustawa zawiera szereg istotnych i ważnych postanowień. Zgodnie z art. 160 Prawa ochrony środowiska, azbest należy do substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska. Substancje te powinny podlegać sukcesywnej eliminacji (zgodnie z art. 162 ww. ustawy). Występowanie substancji zawierających azbest powinno zostać udokumentowane, a informacje o rodzaju, ilości i miejsc występowania powinny być przekazane do wojewody, wójta, burmistrza lub prezydenta miasta zgodnie z rozporządzeniami wykonawczymi do prawa ochrony środowiska. Zgodnie z rozporządzeniem wydanym na podstawie Art. 163 ust. 1 niniejszej ustawy (Dz.U. z 2003r Nr 192, poz. 1876) wykorzystywanie azbestu lub wyrobów zawierających azbest dopuszcza się nie dłużej niż do dnia 31 grudnia 2032 r
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (Dz. U. z 2007 r. Nr 39, poz.251 z późn. zm.). Ustawa o odpadach reguluje postępowanie z odpadami, w tym odpadami zawierającymi azbest, które kwalifikują się jako odpady niebezpieczne. Ustawa reguluje całokształt procedur

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego w perspektywie do roku 2032

---

administracyjnych, związanych z postępowaniem przy transporcie i unieszkodliwianiu tj. składowaniu odpadów.

- Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów bezpiecznego użytkowania oraz warunków usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. z 2004r Nr 71, poz. 649). Rozporządzenie należy do najbardziej istotnych w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest i określa:
  - Obowiązki właściciela, użytkownika wieczystego lub zarządcy nieruchomości, a także obiektu, urządzenia budowlanego, instalacji przemysłowej, w zakresie sporządzania oceny stanu tych wyrobów w terminie 6 miesięcy od dnia wejścia w życie rozporządzenia t.j. listopada 2004 roku.
  - Obowiązki wykonawcy prac polegających na bezpiecznym użytkowaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest; w zakresie: uzyskania odpowiedniej decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi albo złożenia organowi informacji o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytwarzanymi odpadami; przeszkolenia przez uprawnioną instytucję zatrudnianych pracowników, posiadania niezbędnych zabezpieczeń pracowników.
  - Sposoby i warunki bezpiecznego użytkowania oraz usuwania wyrobów zawierających azbest;
  - Warunki przygotowania do transportu i transportu wyrobów i odpadów zawierających azbest do miejsca ich składowania;
  - Wymagania, jakim powinno odpowiadać oznakowanie wyrobów i odpadów zawierających azbest.

Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski

Program został przyjęty przez Radę Ministrów 14 maja 2002r.

Celem programu jest:

- spowodowanie oczyszczenia terytorium Polski z azbestu oraz usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów zawierających azbest,
- wyeliminowanie negatywnych skutków zdrowotnych u mieszkańców Polski spowodowanych azbestem oraz ustalenie koniecznych do tego uwarunkowań,
- spowodowanie sukcesywnej likwidacji oddziaływania azbestu na środowisko i doprowadzenie, w określonym horyzoncie czasowym, do spełnienia wymogów ochrony środowiska,
- stworzenie odpowiednich warunków do wdrożenia przepisów prawnych oraz norm postępowania z wyrobami zawierającymi azbest stosowanych w Unii Europejskiej.

Zadaniem programu jest określenie warunków sukcesywnego usuwania wyrobów zawierających azbest. W programie zawarte zostały:

- a) ilości wyrobów oraz ich rozmieszczenie terytorialne w Polsce,
- b) obliczenia ilości i wielkości niezbędnych składowisk odpadów wraz z kosztami inwestycji i ich eksploatacji,
- c) dochody i wydatki budżetu państwa z tytułu prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest,
- d) szacunki innych dochodów i wydatków,
- e) potrzeby kredytowe,
- f) propozycje nowych uregulowań i nowelizacji przepisów odnoszących się do problematyki azbestu,
- g) propozycje założeń organizacyjnych i monitoringu programu w układzie centralnym i terytorialnym.

Zgodnie z tym programem przyjmuje się oczyszczenie terytorium Polski z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat wyrobów azbestowych. Jako docelowy przyjęto 30-to letni okres realizacji tego programu.

Jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie, dlatego przewiduje się wybudowanie 84 składowisk odpadów azbestowych. Ponadto program usuwania azbestu przewiduje:

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego w perspektywie do roku 2032

- opracowywanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest na poziomie wojewódzkim, powiatowym i gminnym;
- rozpowszechnianie informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest,
- monitoring powietrza w szczególnie zagrożonych miejscach publicznych oraz oczyszczenie takich miejsc,
- monitoring usuwania oraz prawidłowego postępowania z wyrobami zawierającymi azbest.

W celu realizacji zadań przewidzianych w „Programie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”, niezbędnym jest zaangażowanie administracji publicznej i różnych instytucji działających na szczeblu centralnym, wojewódzkim i lokalnym.

Główny Koordynator do spraw „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” został powoływany przez Ministra Gospodarki i jest odpowiedzialny na szczeblu centralnym za całokształt spraw związanych z realizacją programu między innymi: przeprowadzenie uzgodnień międzyresortowych, przygotowywanie materiałów budżetowych, coroczną aktualizację programu, współpracę z ministrem właściwym do spraw finansów oraz instytucjami takimi jak: Bank Ochrony Środowiska, wojewódzkie fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej, Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej.

Na szczeblu wojewódzkim przewiduje się powołanie ośrodka dyspozycyjno-kontrolnego do nadzoru realizacji „Programu usuwania azbestu...” na terenie województwa oraz dla podejmowania, lub koordynacji decyzji strategicznych i finansowych.

Na poziomie lokalnym w realizację zadań „Programu...” zaangażowane powinny być zarówno samorząd powiatowy jak również samorząd gminny. Do kompetencji ich należy: nadzorowanie realizacji programu i wykorzystania przyznanego środków finansowych, prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie opłat za składowanie odpadów zawierających azbest, np. w stosunku do uboższych właścicieli obiektów - częściowe lub całkowite zwalnianie z opłat; inicjowanie i organizowanie innych form pomocy dla mieszkańców, przy usuwaniu wyrobów zawierających azbest. W szczególności do zadań zarządu powiatu należeć będzie:

- sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu...” na terenie powiatów oraz ich przekazywanie samorządowi województwa,
- inspirowanie właściwej działalności w zakresie usuwania wyrobów zawierających azbest,
- współpraca z wojewodą, samorządem województwa oraz samorządem gminnym, w zakresie zadań wynikających z „Programu...”,
- współpraca z lokalnymi mediami, szczególnie dla pobudzenia odpowiednich inicjatyw społecznych i przedstawiania opinii,
- współpraca z organizacjami społecznymi wspierającymi „Program...”,
- uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiatowych planach gospodarki odpadami,
- gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów stosownie do przepisów rozporządzenia wykonawczego w tym zakresie,
- ustalanie rejonów spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technologicznego zużycia wyrobów zawierających azbest,

Natomiast zarządy gmin zobligowane będą do:

- uwzględniania usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami,
- współpracy z lokalnymi mediami celem rozpowszechniania informacji dotyczących zagrożeń powodowanych przez azbest oraz wyroby z azbestem,
- przygotowywania wykazów obiektów zawierających azbest oraz rejonów występującego narażenia na ekspozycję azbestu,
- przygotowywania rocznych sprawozdań finansowych z realizacji zadań programu.

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego
w perspektywie do roku 2032

---

3. Inwentaryzacja ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiecie

W tabeli 1 przedstawiono wyniki przeprowadzonej inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego.

Tabela 1 Ilość wyrobów zawierających azbest zinwentaryzowanych na terenie gmin powiatu kieleckiego

Nazwa gminy/miasta	Ilość zinwentaryzowanych		Ilość zakwalifikowana do usunięcia			
	m ²	Mg	W 2005 r		W latach następnych	
			m ²	Mg	m ²	Mg
Bodzentyn	221449,5	2435,9			221449,5	2435,9
Chęciny	696254	7659	-	-	-	-
Chmielnik	348834	3837	-	-	-	-
Bieliny	398990	4388,9	1500	16,5	7500	82,5
Daleszyce	354019	4248	500	6	354019	4248
Górno	489063	5380	1500	16,5	7500	82,5
Łagów	211176	2322,9	-	-	211176	2322,9
Łopuszno	280000	3080	84000	924	196000	2156
Masłów	262214	2884			262214	2884
Miedziana Góra	362947	3992	-	-	362947	3992
Mniów	404981,8	4454,8	-	-	404981,8	4454,8
Morawica	320582,65	3526,4	-	-	320582,7	3526,4
Nowa Słupia	471013	5181	-	-	-	-
Piekoszów	562531,74	6187,8	-	-	562531,7	6187,8
Pierzchnica	677	7,4	-	-	-	-
Raków	136000	1496			136000	1496
Sitkówka - Nowiny	122319	1345,5	24463,8	269,1	61159,5	672,8
Strawczyn	482088	5303	-	-	482088	5303
Zagnańsk	281740	3099	-	-	281740	3099

Inwentaryzacja ilości azbestu i wyrobów zawierających azbest w powiecie wskazuje, że do roku 2032 należy usunąć ogółem 6 406 880 m² wyrobów zawierających azbest.

4. Zasady postępowania z odpadami zawierającymi azbest w powiecie

Po zdemontowaniu wyrobów zawierających azbest stają się one odpadami w myśl ustawy o odpadach. Firmy usuwające azbest z obiektów (powyżej 100 kg) stają się wytwórcami odpadów niebezpiecznych i zgodnie z ustawą o odpadach muszą posiadać, co najmniej decyzję Starosty właściwego ze względu na miejsce prowadzenia działalności zatwierdzającą „program gospodarki odpadami niebezpiecznymi” oraz prowadzić odpowiednią dokumentację obrotu odpadami (ewidencję odpadów: karty ewidencji odpadów, karty przekazania odpadów). Postępowanie z odpadami azbestowymi reguluje ustawa o odpadach i związane z nią rozporządzenia wykonawcze. Jedyną metodą unieszkodliwiania odpadów azbestowych jest ich składowanie na odpowiednio zabezpieczonych składowiskach.

Elementy azbestowe po usunięciu ich z dachów, elewacji czy z rur ciepłowniczych, urządzeń wentylacyjnych itp., stają się odpadami. Odpady zawierające azbest należą do odpadów niebezpiecznych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. - w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. z 2001 r., Nr 112, poz. 1206).

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego w perspektywie do roku 2032

Odpady zawierające azbest pochodzące z obiektów budowlanych posiadają następujące kody odpadów:

- 17 06 01* - Materiały izolacyjne zawierające azbest.
- 17 06 05* – Materiały konstrukcyjne zawierające azbest

Przed przystąpieniem do prac polegających na usunięciu wyrobów zawierających azbest, firmy planujące demontaż płyt azbestowo-cementowych z dachów, elewacji, rur ciepłowniczych itp., powinny w pierwszej kolejności wystąpić o uzyskanie odpowiedniej decyzji administracyjnej w zakresie gospodarki odpadami. Najczęściej jest to:

- decyzja zatwierdzająca „program gospodarki odpadami niebezpiecznymi” jeśli w trakcie usuwania powstaje powyżej 100 kg odpadów zawierających azbest
- informacji o sposobie gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, w przypadku wytwarzania do 100 kg azbestu
- zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania i transportu odpadów zawierających azbest.

Ponadto zgodnie z ustawą o odpadach wytwórca zobowiązany jest prowadzić odpowiednią dokumentację związaną z wytwarzanymi odpadami – ewidencję odpadów, karty przekazania odpadów, zestawienie zbiorcze.

Podstawowe informacje dotyczące gospodarowania odpadami wynikającymi z ustawy o odpadach

Odpady oznaczają każdą substancję lub przedmiot, których posiadacz pozbywa się, zamierza pozbyć się lub do ich pozbycia się jest obowiązany.

Wytwórca odpadów - rozumie się przez to każdego, którego działalność lub bytowanie powoduje powstawanie odpadów, oraz każdego, kto przeprowadza wstępne przetwarzanie, mieszanie lub inne działania powodujące zmianę charakteru lub składu tych odpadów; wytwórcą odpadów powstających w wyniku świadczenia usług w zakresie budowy, rozbiórki, remontu obiektów, czyszczenia zbiorników lub urządzeń oraz sprzątnięcia, konserwacji i napraw jest podmiot, który świadczy usługę, chyba że umowa o świadczenie usługi stanowi inaczej.

Posiadacz odpadów - rozumie się przez to każdego, kto faktycznie włada odpadami (wytwórcę odpadów, inną osobę fizyczną, osobę prawną lub jednostkę organizacyjną); z wyłączeniem prowadzącego działalność w zakresie transportu odpadów; domniemywa się, że władający powierzchnią ziemi jest posiadaczem odpadów znajdujących się na nieruchomości,

Zbieranie odpadów - rozumie się przez to każde działanie, w szczególności umieszczanie w pojemnikach, segregowanie i magazynowanie odpadów, które ma na celu przygotowanie ich do transportu do miejsc odzysku lub unieszkodliwiania.

Magazynowanie odpadów - rozumie się przez to czasowe przetrzymywanie lub gromadzenie odpadów przed ich transportem, odzyskiem lub unieszkodliwianiem.

Zasady gospodarowania odpadami

Dla odpadów zawierających azbest najważniejsze zapisy ustawy to:

- Wytwórca odpadów azbestowych jest obowiązany do stosowania takich form ich usuwania, które ograniczają negatywne oddziaływanie na środowisko lub zagrożenie życia lub zdrowia ludzi.
- Zakaz postępowania z odpadami zawierającymi azbest w sposób sprzeczny z przepisami ustawy oraz przepisami o ochronie środowiska. Wyroby zawierające azbest powinny podlegać sukcesywnej eliminacji ze środowiska do roku 2032.
- Odpady zawierające azbest powinny być zbierane w sposób selektywny, nie wolno ich mieszać z innymi odpadami.
- Transport odpadów zawierających azbest z miejsc ich powstawania do miejsc składowania odpadów odbywa się z zachowaniem przepisów obowiązujących przy transporcie towarów niebezpiecznych.
- Odpady zawierające azbest powinny być składowane na specjalnych składowiskach odpadów niebezpiecznych przeznaczonych do składowania odpadów zawierających azbest.

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego
w perspektywie do roku 2032

Obowiązki wytwórcy odpadów

Wytwórca odpadów, jest obowiązany do:

- 1) uzyskania decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, jeżeli wytwarza odpady niebezpieczne w ilości powyżej 0,1 Mg rocznie,
- 2) przedłożenia informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami, jeżeli wytwarza odpady niebezpieczne w ilości do 0,1 Mg rocznie albo powyżej 5 Mg rocznie odpadów innych niż niebezpieczne.

Wniosek o zatwierdzenie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi, do którego dołącza się ten program, wytwórca odpadów niebezpiecznych obowiązany jest przedłożyć właściwemu organowi na dwa miesiące przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów niebezpiecznych lub zmianą tej działalności wpływającą na rodzaj, ilość wytwarzanych odpadów niebezpiecznych lub sposób gospodarowania nimi.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi jest zatwierdzany w drodze decyzji przez właściwy organ, w przypadku odpadów zawierających azbest najczęściej przez starostę.

Starosta zatwierdza program gospodarki odpadami niebezpiecznymi po zasięgnięciu opinii wójta, burmistrza lub prezydenta miasta, właściwych ze względu na miejsce wytwarzania odpadów niebezpiecznych; wymóg zasięgnięcia opinii prezydenta miasta nie dotyczy prezydenta miasta na prawach powiatu. Kopię wydanej decyzji wojewoda lub starosta przekazuje właściwemu marszałkowi województwa oraz wójtowi, burmistrzowi lub prezydentowi miasta.

Program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, dołączany do wniosku o wydanie decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi, powinien zawierać:

- 1) wyszczególnienie rodzajów odpadów niebezpiecznych przewidzianych do wytwarzania, a w przypadkach gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie mogą powodować odpady niebezpieczne, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- 2) określenie ilości odpadów niebezpiecznych poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- 3) informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów niebezpiecznych lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,
- 4) opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami niebezpiecznymi, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku lub unieszkodliwiania odpadów niebezpiecznych,
- 5) wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów niebezpiecznych.

We wniosku o zatwierdzenie programu gospodarki odpadami niebezpiecznymi wytwórca odpadów określa czas prowadzenia działalności związanej z wytwarzaniem odpadów.

Informacje o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami przedkłada się właściwemu organowi w terminie 30 dni przed rozpoczęciem działalności powodującej powstawanie odpadów lub zmianą tej działalności wpływającą na ilość lub rodzaj wytwarzanych odpadów lub sposobów gospodarowania nimi; informację przedkłada się w trzech egzemplarzach w starostwie.

Informacja, o wytwarzanych odpadach oraz sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami, powinna zawierać:

- 1) wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidzianych do wytwarzania, a w przypadkach, gdy określenie rodzaju nie jest wystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
- 2) określenie ilości odpadów poszczególnych rodzajów przewidzianych do wytwarzania w ciągu roku,
- 3) informacje wskazujące na sposoby zapobiegania powstawaniu odpadów lub ograniczania ilości odpadów i ich negatywnego oddziaływania na środowisko,

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego
w perspektywie do roku 2032

- 4) opis dalszego sposobu gospodarowania odpadami, z uwzględnieniem zbierania, transportu, odzysku i unieszkodliwiania odpadów,
- 5) wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów.

Do rozpoczęcia działalności powodującej powstawanie odpadów można przystąpić, jeżeli w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji o ile starostwo nie wnieśli sprzeciwu w drodze decyzji.

Wykaz firm posiadających uregulowany stan formalno-prawny w zakresie wykonywania usług remontowych i rozbiórkowych związanych z wytwarzaniem odpadów zawierających azbest znajduje się w starostwie powiatowym w Kielcach.

Obowiązki przedsiębiorcy prowadzącego działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów

Przedsiębiorcy prowadzący działalności w zakresie zbierania odpadów oraz prowadzenie działalności w zakresie transportu odpadów obowiązany jest do uzyskania zezwolenia.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów wydaje starosta po zasięgnięciu opinii właściwego wójta, burmistrza lub prezydenta miasta; wymóg zasięgnięcia opinii prezydenta miasta nie dotyczy prezydenta miasta na prawach powiatu.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów wydaje się w drodze decyzji na wniosek, który powinien odpowiednio zawierać:

1. wyszczególnienie rodzajów odpadów przewidywanych do zbierania lub transportu; w przypadku gdy określenie rodzaju jest niewystarczające do ustalenia zagrożeń, jakie te odpady mogą powodować dla środowiska, właściwy organ może wezwać wnioskodawcę do podania podstawowego składu chemicznego i właściwości odpadów,
2. oznaczenie obszaru prowadzenia działalności – w przypadku transportu odpadów lub miejsca prowadzenia działalności – w przypadku zbierania odpadów,
3. w przypadku zbierania odpadów wskazanie miejsca i sposobu oraz rodzaju magazynowanych odpadów, a także opis sposobu dalszego zagospodarowania odpadów,
4. wskazanie sposobu i środków transportu odpadów,
5. przedstawienie możliwości technicznych i organizacyjnych pozwalających należycie wykonywać działalność w zakresie zbierania lub transportu odpadów,
6. przewidywany okres wykonywania działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Zezwolenie na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów jest wydawane w drodze decyzji, przez właściwy organ na czas oznaczony nie dłuższy niż 10 lat.

Ewidencja odpadów

Posiadacz odpadów (wytwórca), jest obowiązany do prowadzenia ich ilościowej i jakościowej ewidencji zgodnie z przyjętym katalogiem odpadów i listą odpadów niebezpiecznych

Ewidencję, prowadzi się z zastosowaniem następujących dokumentów ewidencji odpadów:

- 1) karty ewidencji odpadu, prowadzonej dla każdego rodzaju odpadu odrębnie,
- 2) karty przekazania odpadu.

Posiadacz odpadów prowadzący działalność wyłącznie w zakresie transportu odpadów prowadzi ewidencję z zastosowaniem tylko karty przekazania odpadów.

Dokumenty ewidencji odpadów powinny zawierać następujące dane: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów.

Posiadacz odpadów, który przejmuje odpad od innego posiadacza, jest obowiązany potwierdzić przejęcie odpadu na karcie przekazania odpadu, wypełnionej przez posiadacza, który przekazuje ten odpad.

Kartę przekazania odpadu sporządza się w odpowiedniej liczbie egzemplarzy, po jednej dla każdego z posiadaczy oraz dla prowadzących transport odpadów.

Dopuszcza się sporządzanie zbiorczej karty przekazania odpadu, obejmującej odpad danego rodzaju przekazywany łącznie w czasie jednego miesiąca kalendarzowego temu samemu posiadaczowi.

Posiadacz odpadów ma obowiązek przechowywać dokumenty sporządzone na potrzeby ewidencji przez okres 5 lat, licząc od końca roku kalendarzowego, w którym sporządzono te dokumenty.

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego w perspektywie do roku 2032

Posiadacz odpadów prowadzący ewidencję odpadów jest obowiązany sporządzić na formularzu zbiorcze zestawienie danych o rodzajach i ilości odpadów, o sposobach gospodarowania nimi. Zbiorcze zestawienie danych powinno zawierać następujące informacje: imię i nazwisko, adres zamieszkania lub nazwę i adres siedziby posiadacza odpadów. Zbiorcze zestawienia danych posiadacz odpadów jest obowiązany przekazać marszałkowi województwa właściwemu ze względu na miejsce wytwarzania lub zbierania w terminie do końca pierwszego kwartału za poprzedni rok kalendarzowy.

Magazynowanie odpadów

Magazynowanie odpadów może odbywać się na terenie, do którego posiadacz odpadów ma tytuł prawny. Miejsce magazynowania odpadów nie wymaga wyznaczenia w trybie przepisów o zagospodarowaniu przestrzennym. Odpady przeznaczone do składowania mogą być magazynowane jedynie w celu zebrania odpowiedniej ilości tych odpadów do transportu na składowisko odpadów, nie dłużej jednak niż przez okres 1 roku.

Określenie miejsca i sposobu magazynowania odpadów następuje w:

- 1) decyzji zatwierdzającej program gospodarki odpadami niebezpiecznymi,
- 2) informacji o wytwarzanych odpadach oraz o sposobach gospodarowania wytworzonymi odpadami,
- 3) zezwoleniu na prowadzenie działalności w zakresie zbierania lub transportu odpadów.

Składowanie odpadów

Zgodnie z „Planem unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest” przedstawionym w rozdziale 6.4 „Planu gospodarki odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 -2011” na terenie województwa, w sierpniu 2004 r. oddano do użytkowania składowisko odpadów niebezpiecznych przeznaczone do składowania wyrobów zawierających azbest w miejscowości Dobrów gmina Tuczępy powiat buski. Powierzchnia tego składowiska wynosi 7,26 ha, całkowita objętość - 175 543 m³. Na koniec 2005 roku stopień jego wypełnienia wyniósł 6 240 m³. Odpady zawierające azbest powinny w pierwszej kolejności trafiać na to składowisko.

5. Finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest

Założenia wspomaganie finansowego z środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej PFOŚiGW

Program zakłada, że usuwanie wyrobów zawierających azbest będzie się odbywać ze wsparciem finansowym Powiatu. Pokrycie ze środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej poniesionych kosztów demontażu, zabezpieczenia, transportu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest przewidywane jest dla osób indywidualnych będących właścicielami nieruchomości zlokalizowanej na terenie powiatu, na której znajdują się wyroby zawierające azbest przeznaczone do usunięcia. Dofinansowanie odbywać się będzie zgodnie z opracowanym regulaminem udzielania dofinansowania do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości położonych na obszarze powiatu. Regulamin ten przyjęty zostanie uchwałą Zarządu Powiatu Kieleckiego.

Wsparcie nie dotyczy obiektów użyteczności publicznej oraz spółdzielni mieszkaniowych i wspólnot mieszkaniowych, z których usuwanie i unieszkodliwianie odpadów azbestowych zostało umieszczone na liście przedsięwzięć priorytetowych do dofinansowania przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Kielcach.

Udzielenie pomocy finansowej pozwoli na realizację zobowiązania traktatu akcesyjnego, w którym nasz kraj zobowiązał się do usunięcia materiałów budowlanych zawierających azbest z użytkowania do roku 2032.

Zasady finansowania przez Gminy

Proponuje się pokrycie części kosztów związanych z zastąpieniem materiałów zawierających azbest, nowymi - udział środków deklarowanych przez gminy dla mieszkańców tych gmin, w wysokości określonej przez daną gminę wg własnych ustaleń i oceny (np. dotacja do kosztów zakupu nowego pokrycia dachowego).

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego
w perspektywie do roku 2032

Oszacowanie środków na finansowanie zadań związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest

Na terenie powiatu kieleckiego zinventaryzowano ok. 6406880 m² płyt azbestowych w formie pokryć dachowych. Z Planu gospodarki odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego na lata 2007 -2011 wynika konieczność usunięcia wyrobów zawierających azbest do roku 2018 w wysokości 60%. W związku z tym corocznie przez najbliższe 11 lat na terenie powiatu winno być unieszkodliwiane średnio 349466 m². W perspektywie do końca roku 2032 (14 lat) powinno być unieszkodliwiane 183054 m² w ciągu roku.

Aktualnie, koszty brutto wykonania usługi demontażu, transportu i unieszkodliwienia odpadów azbestowych na 1 m² kształtują się od 12 zł do 23 zł. Informacjach o kosztach pochodzi od firm świadczących usługi w zakresie demontażu pokryć dachowych i transportu odpadów azbestowych, oraz z rozeznania tych kosztów w innych gminach i powiatach, realizujących podobne programy. Przy ustalaniu szacunkowych kosztów wzięto pod uwagę najniższą cenę usług.

Roczne koszty usuwania odpadów azbestowych z terenu powiatu mogą wynieść: 4193594 zł do roku 2018 oraz 2196645 zł w latach 2019-2032.

W 2005 roku zakwalifikowano do wymiany 27 964 m² powierzchni pokrytych wyrobami zawierającymi azbest, co daje niespełna 10% przewidywanych do wymiany wyrobów. Niski poziom wymiany związany jest z koniecznością zakupu nowego kosztownego pokrycia dachowego.

W roku 2007 w powiecie kieleckim dofinansowano realizację przedsięwzięć związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest dla 4 gmin. Kwota dofinansowania wyniosła 65 000 zł. (tabela 2)

Tabela 2. Realizacja przedsięwzięć związanych z usuwaniem i unieszkodliwianiem odpadów zawierających azbest w roku 2007 – wyciąg z Załącznika do Uchwały Nr 21/81/07 Zarządu Powiatu w Kielcach z dnia 9 maja 2007 roku.

Lp.	Nazwa jednostki ubiegającej się o dotację	Koszt całkowity zadania zł	Wnioskowana kwota dotacji zł	Przyznana kwota dotacji zł
1	Urząd Gminy Morawica	75 000,00	30 000,00	20 000,00
2	Gmina Miedziana Góra	60 000,00	24 000,00	15000,00
3	Gmina Sitkówka-Nowiny	85 000,00	35 000,00	15000,00
4	Gmina Zagnańsk	100000,00	40 000,00	15000,00

Biorąc jednak pod uwagę powyższe dane wysokość środków przewidzianych do dofinansowania usuwania wyrobów azbestowych z budynków z terenu powiatu kieleckiego wyniesie w ciągu roku około 200 000 zł.

W najbliższych latach w Powiatowym Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej powinny być zabezpieczane środki w wysokości 200 tys. zł w ciągu roku na dofinansowanie usuwania wyrobów zawierających azbest.

6. Harmonogram rzeczowy realizacji programu

Zgodnie z Planem gospodarki odpadami dla Województwa Świętokrzyskiego, w zakresie planu unieszkodliwiania odpadów zawierających azbest w latach 2007-2019 dla powiatów przewiduje się:

- Prowadzenie akcji informacyjno- edukacyjnych
- Opracowanie programów usuwania wyrobów zawierających azbest, w ramach planów gospodarki odpadami
- Realizacja programów usuwania wyrobów zawierających azbest
- Usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest przez przedsiębiorców.

Program usuwania materiałów zawierających azbest na terenie powiatu kieleckiego
w perspektywie do roku 2032

Ponadto „Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” zakłada sporządzanie rocznych informacji w zakresie realizacji zadań „Programu...” na terenie powiatów i przekazywanie ich samorządowi województwa oraz gromadzenie danych liczbowych o ilości i rozmieszczeniu wyrobów stosownie do przepisów rozporządzenia wykonawczego w tym zakresie. Biorąc pod uwagę także możliwości dofinansowania usuwania odpadów zawierających azbest ze środków publicznych powiatu harmonogram rzeczowy wyglądał będzie następująco (tabela 3):

Tabela 3. Harmonogram rzeczowy realizacji programu

Lp.	Nazwa zadania	Okres realizacji	Uwagi
1.	Opracowanie i przyjęcie przez Zarząd Powiatu Kielckiego Regulaminu udzielania dofinansowania do prac związanych z usuwaniem wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości położonych na obszarze powiatu kieleckiego	2007	Wrzesień 2007
2.	Nabór wniosków (rozprowadzenie druków wniosków i pozostałych załączników, powiadomienie o terminie składania wniosków o pomoc finansową)	2008-2032	Styczeń, luty
3.	Realizowanie prac w zakresie udzielania dofinansowania ze środków Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej do kosztów usuwania odpadów zawierających azbest, z obiektów budowlanych położonych na terenie powiatu	2008-2032	
	Nadzór nad działaniami w gminach w zakresie: <ul style="list-style-type: none"> - opracowania programów usuwania wyrobów zawierających azbest w gminach; - monitoringu prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest szczególnie obejmującego indywidualnych posiadaczy i firm zajmujących się demontażem 	2007-2032	
4.	Działalność informacyjna i edukacyjna skierowana do właścicieli, zarządców i użytkowników budynków, budowli i instalacji zawierających azbest.	2007-2032	
5.	Coroczna aktualizacja bazy danych o obiektach zawierających azbest	2007 - 2032	Grudzień
6.	Monitoring i ocena realizacji programu w ramach niniejszego <i>Programu usuwania wyrobów zawierających azbest</i>	2007-2032	Grudzień

Podsumowanie

Przedstawione powyżej zagadnienia związane z odpadami azbestowymi uwarunkowania prawne, sposoby rozwiązań systemowych, wskazują na postęp w zakresie zarówno regulacji prawnych jak i rozwiązań organizacyjnych zmierzających do eliminacji substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla zdrowia ludzi i środowiska. Wdrożenie do praktyki gospodarczej założeń „Programu usuwania azbestu i wyrobów azbestowych z terenu powiatu kieleckiego” rodzi szanse prawidłowego postępowania z odpadami zawierającymi azbest zwłaszcza, dlatego, że program zakłada dofinansowanie do usuwania wyrobów zawierających azbest oraz zaangażowanie w proces jego realizacji samorządów lokalnych ze wskazaniem jednoznacznej odpowiedzialności za poszczególne zadania w programie.

Załącznik nr 1

Kryteria i zasady udzielania dotacji finansowych z Powiatowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w roku 2007

O dotację ubiegać się mogą:

- 1) gminy i jednostki gmin oraz związki gmin,
- 2) powiat oraz jednostki organizacyjne powiatu,
- 3) jednostki administracji rządowej,
- 4) pozostałe podmioty działające na rzecz ochrony środowiska.

Udział środków z PFOŚ i GW dla wnioskodawców 1), 3), 4), nie powinien przekroczyć 40 % kosztów realizacji zadania. Dotacja może być zwiększona powyżej 40% kosztów realizacji zadania decyzją Zarządu.

Wniosek o dotację finansową winien zawierać następujące dane:

a) część ogólna:

- pełna nazwa wnioskodawcy ze wskazaniem prawnej formy działalności, dokładny adres oraz nr tel., w tym osoby wskazanej do kontaktowania się w sprawie wniosku, nr konta bankowego, NIP, REGON, KRS,
- nazwa, lokalizacja i opis zadania,
- przewidywany efekt ekologiczny zadania,
- terminy realizacji inwestycji (przewidywana data rozpoczęcia i zakończenia zadania),

b) część ekonomiczno-finansowa:

- całkowity koszt realizacji inwestycji,
- wielkość kosztów poniesionych (dla zadań kontynuowanych),
- zabezpieczenie własnych środków finansowych,
- wnioskowana wysokość dotacji,
- zaświadczenie z Urzędu Marszałkowskiego Województwa Świętokrzyskiego o nie zaleganiu z opłatami z tytułu korzystania ze środowiska, wydane nie wcześniej niż przed trzech miesięcy, licząc od daty składania wniosku.

Warunkiem koniecznym do ubiegania się o środki finansowe jest terminowe i rzetelne rozliczenie się z wcześniejszych umów o przyznaniu dotacji.

Każda osoba fizyczna z terenu powiatu kieleckiego, która chce „zdzjąć” azbest np. z dachu, elewacji budynku musi dokonać zgłoszenia robót budowlanych w Wydziale Budownictwa Starostwa Powiatowego w Kielcach i dołączyć stosowne dokumenty w tej sprawie (załącznik graficzny, oświadczenie o dysponowaniu tytułem prawnym do nieruchomości, na której wykonywane są prace, zaświadczenie z firmy posiadającej stosowne zezwolenia w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi potwierdzające, że dana firma dokona utylizacji (chyba, że w danej gminie w wyniku przetargu wybrano już firmę, która dokona utylizacji).

W gminie natomiast (jako jednostki pośredniczącej i starającej się o dotacje z PFOŚ i GW) taka osoba winna się starać o dofinansowanie na zdjęcie, wywóz, czy utylizację azbestu z terenu własnej posesji.